

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 4 december 2014
Betreft Beantwoording vragen over de langetermijncontracten en gasverkoop

Ons kenmerk
DGETM / 14184631

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik u de antwoorden op de schriftelijke vragen van het lid Mulder (CDA) over de langetermijncontracten en gasverkoop (ingezonden 6 november 2014 met kenmerk 2014Z19904)

Alvorens deze vragen te beantwoorden acht ik het wenselijk om het onderscheid tussen laagcalorisch gas en Groningengas toe te lichten, aan te geven wat de rol en verantwoordelijkheid is van Gasunie Transport Services (GTS; de beheerder van het landelijke gastransportnet) bij de gaslevering en kort in te gaan op het leverpunt van lange termijn exportcontracten.

Laagcalorisch gas is gas waarvan de Wobbewaarde (een maatstaf voor de verbrandingswaarde) lager is dan 46,5 MJ/m³. De Wobbewaarde van Groningengas is 43,8 MJ/m³. Dit maakt dat Groningengas een bijzonder laagcalorisch gas is, want deze waarde ligt lager dan de Wobbewaarde van vrijwel alle gas dat elders in de wereld wordt gewonnen. Tevens laat dit zien dat laagcalorisch gas meer (en ook ander) gas omvat dan alleen het Groningengas. Voor laagcalorisch gas zijn de volgende bronnen voorhanden:

- Het Groningengas, of te wel het gas dat wordt gewonnen uit het Groningenveld.
- Laagcalorisch gas dat wordt gewonnen in Duitsland en uit een beperkt aantal kleine gasvelden in Nederland.
- Hoogcalorisch gas dat wordt toegevoegd aan het Groningengas. Voorwaarde hierbij is dat het 'eindresultaat' binnen de toegestane bandbreedte van laagcalorisch gas blijft.
- Hoogcalorisch gas waaraan stikstof wordt toegevoegd om zo de Wobbewaarde terug te brengen tot binnen de toegestane bandbreedte van laagcalorisch gas. GTS beschikt over de daarvoor noodzakelijk installaties.

Voor wat betreft de verantwoordelijkheid van GTS geldt het volgende. Sinds de herziening van de gasmarkt (aangekondigd met de brief van de toenmalige minister van Economische Zaken van 18 februari 2008, Kamerstuk 29 023, nr. 48) wordt in Nederland bij de gashandel geen onderscheid meer gemaakt tussen laagcalorisch en hoogcalorisch gas. De handel in gas vindt plaats in energie-eenheden (Joules of kilowatt uren), dit geldt eerst en vooral voor de handel die plaatsvindt via de Title Transfer Facility (TTF). GTS heeft daarbij op grond van

artikel 10a, eerste lid onder c en o, van de Gaswet tot taak om de calorische waarde van het gas dat wordt ingevoerd in het landelijk transportnet in overeenstemming te brengen met de calorische waarde die op de exitpunten van het landelijke gastransportnet moet worden geleverd.

Lange termijn exportcontracten zijn contracten met in het buitenland gevestigde afnemers. Het gas dat onder deze contracten wordt geleverd wordt veelal afgeleverd op de exitpunten op de grens van het Nederlandse transportnet, maar kan bijvoorbeeld ook op de TTF worden geleverd. Dit maakt het onmogelijk om te herleiden bij welke eindgebruikers in binnen- of buitenland het gas dat op de exitpunten of TTF wordt geleverd uiteindelijk terecht komt.

1

Kunt u aangeven hoeveel laagcalorisch gas GasTerra in de periode 10/2013 – 09/2014 heeft beleverd ten behoeve van langetermijncontracten?

Antwoord

In genoemde periode heeft GasTerra aan afnemers onder lange termijn exportcontracten ongeveer 25 miljard m³ laagcalorisch gas geleverd. Daarvan is 21 miljard m³ geleverd op zich op de grens bevindende exitpunten voor laagcalorisch gas en bijna 4 miljard m³ op de TTF, zie in dat verband ook mijn beantwoording van vraag 3 en 4.

2

Is voor de periode 10/2013 -09/2014 het maximum aan laagcalorisch gas, 34,5 miljard kuub (tabel 4 pagina 6 van het rapport Aardgasbeleid in Nederland: Actuele ontwikkelingen, documentnr.2014D35449) geleverd ten behoeve van buitenlandse contractuele verplichtingen van Gasterra of volstond een hoeveelheid dichter bij de minimale leveringsverplichting?

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 1. In genoemde periode is minder geleverd dan 34,5 miljard m³. Aangezien het in genoemde periode relatief warm is geweest, was de vraag naar laagcalorisch gas navenant lager.

3

Kunt u aangeven hoeveel laagcalorisch gas uit het Groningenveld GasTerra in de periode 10/2013 – 09/2014 u heeft verkocht via de virtuele handelsplaats TTF?

Antwoord

Zoals hiervoor aangegeven vindt de handel via de TTF plaats in energie-eenheden. De kwaliteit van het gas (hoog- c.q. laagcalorisch) speelt daarbij geen rol en er valt bijgevolg ook geen onderscheid naar herkomst of bestemming van het gas te maken.

In de periode 10/2013 – 09/2014 heeft GasTerra ongeveer 270 miljard kWh gas verkocht via de TTF. Ter vergelijking: dit komt overeen met de energiewaarde van

ongeveer 25 miljard m³ hoogcalorisch gas of ongeveer 28 miljard m³ laagcalorisch gas.

4

Kunt u aangeven hoeveel laagcalorisch gas uit het Groningenveld Gasterra in de periode 10/2013 – 09/2014 heeft verkocht aan Nederlandse afnemers, specifiek aan huishoudens en klein zakelijke gebruikers, aan kantoren, instellingen en winkels, aan elektriciteitscentrales, en aan Warmte krachtkoppeling (WKK) en industrie?

Antwoord

In de periode 10/2013 – 09/2014 heeft GasTerra ruim 44 miljard m³ gas uit het Groningenveld afgenomen, waarvan 15 miljard m³ in 2013 en 29 miljard m³ in 2014. GasTerra heeft deze hoeveelheid ingevoed in het landelijk transportnet. Het is niet te herleiden wat het aandeel Groningengas is in het laagcalorisch gas dat eindverbruikers in Nederland ontvangen.

5

Kunt u aangeven hoeveel hoogcalorisch gas in de periode 10/2013 – 09/2014 is omgezet in laagcalorisch gas?

Antwoord

In de betreffende periode is 4,4 miljard m³ hoogcalorisch gas toegevoegd aan het Groningengas en zo omgezet naar laagcalorisch gas. Er is nauwelijks hoogcalorisch gas omgezet naar laagcalorisch gas door toevoeging van stikstof.

6

Klopt het dat in 2000 21,3 miljard kubieke meter laagcalorisch Groningengas is geproduceerd, en dat de rest dus hoogcalorisch gas uit andere velden was, dat met grote hoeveelheden stikstof moest worden "verdund" tot laagcalorisch gas? Klopt het dat toen toch wel aan alle gasleverantieplichtingen kon worden voldaan en waarom is dat nu dan niet meer mogelijk? Is de stikstofproductiecapaciteit nu kleiner dan in 2000 of zijn de leveringsverplichtingen nu hoger dan in 2000?

7

Is volgens u de 30 miljard m³ per jaar Groningengas waaraan wordt gerefereerd in de brief van 17 januari 2014 (Kamerstuk 33529, nr. 28) de minimale hoeveelheid Groningengas die nodig is om alle afspraken te kunnen voldoen? Zo nee, waarom niet?

8

Wat is volgens u de hoeveelheid Groningengas die minimaal nodig is om in de behoefte aan laagcalorisch gas te voorzien?

Antwoord op de vragen 6, 7 en 8

Het verschil in hoogte van de Groningenproductie tussen 2000 en vandaag de dag kent de volgende oorzaken:

- De Duitse productie van laagcalorisch gas is afgenomen van ca. 20 miljard m³ in 2000 tot iets minder dan 10 miljard m³ in 2013.
- De Nederlandse productie uit kleine velden van hoogcalorisch gas is tussen 2000 en 2013 teruggelopen van 48,0 naar 28,7 miljard m³. In het kader van het kleine veldenbeleid werd in 2000 het gas uit deze velden met voorrang ingenomen ten koste van Groningengas. Omdat er onvoldoende afzetkanalen waren voor het hoogcalorische gas zijn er destijds stikstofinstallaties gebouwd voor de conversie naar laagcalorisch gas. Door de teruglopende productie van hoogcalorisch gas uit kleine velden is conversie naar laagcalorisch gas niet meer noodzakelijk om dit gas te kunnen verkopen.

Aangezien de dalende productie van Duitsland en Nederlandse kleine velden niet heeft geleid tot een dalende vraag naar laagcalorisch gas heeft dit een groter beroep op het Groningenveld tot gevolg gehad.

In mijn brief van 17 januari 2014 (Kamerstuk 33 529, nr. 28) heb ik aangegeven dat een maximale inzet van de conversie-installaties het mogelijk maakt om de productie uit het Groningenveld terug te brengen tot 30 miljard m³ per jaar. Dit echter onder de voorwaarde dat de flexibiliteit van het Groningenveld volledig mag worden benut en er meer dan 30 miljard m³ mag worden geproduceerd indien de omstandigheden (met name temperatuur) daartoe aanleiding geven.

9

Klopt hetgeen gesteld wordt op pagina 6 van het rapport 'Aardgasbeleid in Nederland: actuele ontwikkelingen' horende bij het onderzoek 'Groningengas op de Noordwest-Europese Gasmarkt' dat enkele langlopende contracten eerder aflopen? Deelt u de mening dat langlopende contracten die nu aflopen niet moeten worden verlengd?

Antwoord

Zoals ik in de bijlage bij mijn brief over het aardgasbeleid in Nederland (Kamerstuk 29 023, nr. 176) heb aangegeven, lopen enkele langetermijncontracten eerder af dan 2020. In diezelfde bijlage heb ik aangegeven dat de Staat als aandeelhouder van GasTerra zal borgen dat voorlopig geen nieuwe langetermijncontracten worden afgesloten.

Dit wil zeggen dat bestaande langetermijncontracten niet worden verlengd of in volume worden verhoogd en ook dat er geen nieuwe contracten met een looptijd van langer dan vijf jaar zullen worden gesloten.¹

(w.g.) H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

¹ Voor de volledigheid meld ik dat er een enkel contract is waarbij is vastgesteld dat na een periode van vijf jaar kan worden besloten tot tussentijdse beëindiging. Gezien deze periode van vijf jaar beschouw ik een dergelijk contract niet als een langetermijncontract als hiervoor omschreven.